

Notat

Teknik & Miljø

Dato: 26. november 2012

Emne: Stiforbindelse mellem Nybo Jordbromølle Plantage og Liebes Plantage og gangbro over Jordbro Å - notat om handlemuligheder

Sagsnr.: 12/120999

Sagsbehandler: vpjrs

1. Indledning

Der er fra lokale borgere og interesseorganisationer fremsat ønsker om genetablering af en tidligere stiforbindelse mellem Nybo Jordbromølle Plantage og Liebes Plantage samt genetablering af en fjernet gangbro over Jordbro Å.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) foranledigede på den baggrund spørgsmålet drøftet på Det Grønne Råds møde den 12. september 2012.

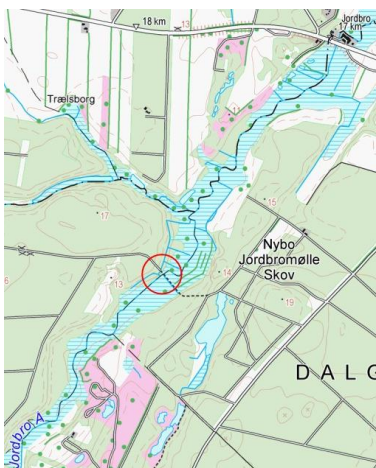
Dette notat beskriver baggrunden for sagen og de foreliggende handlemuligheder.

2. Lokaltiteten og forhistorien

Som det fremgår af nedenstående oversigtskort og fotos, har der indtil 2010 været en stiforbindelse mellem Nybo Jordbromølle Plantage og Liebes Plantage og en synlig gangbro over Jordbro Å.

DN anfører i deres henvendelse til Det Grønne Råd, at:

"Ifølge de oplysninger vi har, betalte den daværende Fjends Kommune tilbage i 1990-erne retablering af spangen i forbindelse med et beskæftigelsesprojekt, hvorfor det synes oplagt, at Viborg Kommune påtager sig opgaven at genoprette spangen. Ifølge regulativ for Jordbro Å vedtaget den 6. februar 2003 side 27 står Viborg Sportsfiskerforening som ejer spangen, og ifølge samme regulativ side 33 er det ejeren, der har vedligeholdelse af "bygværker - broer, overkørsler m.m." Men det er uklart, hvorfor sportsfiskerforeningen står som ejer."

Oversigtskort KMS med stiforbindelsen synlig   Luftfoto fra 2010 med gangbroen synlig

Den tidligere gangbro – foto DN.

Fundamenter til den nu fjernede gangbro – foto DN

Ønsket om genetablering af stiforbindelsen har endvidere været rejst af et byrådsmedlem i forbindelse med behandlingen af kommunens budget for 2013.

I den anledning har de to lodsejere på hver side af Jordbro Å i et fælles brev til Kommunen dateret 3. oktober 2012 anført, at der ikke er tinglyste vejrettigheder, der knytter sig til broen, og at de gerne vil vide, hvilken hjemmel der er for at oprette en bro på deres jorder.

Overordnet set kan der benyttes to tilgange til etablering af stiforbindelse og gangbro:

- Etablering med hjemmel i lovgivningen
- Etablering på baggrund af frivillige aftaler.

Nærværende notat skal på den baggrund belyse mulighederne for at etablere stiforbindelser i det åbne land, herunder kommunens rolle og muligheder.

3. Lovgrundlag

Stiforbindelser i det åbne land og spørgsmålet om genetableringen af gangbroen over Jordbro Å omfattes af følgende lovgivning¹:

3.1. Naturbeskyttelseslovens kap. 4 om offentlighedens adgang til naturenⁱ samt kap. 6 om fredningⁱⁱ

3.2. Privatvejslovens kap. 6 om istandsættelse og vedligeholdelseⁱⁱⁱ samt Vejlovens kap. 5 om ekspropriation og kap. 9 om offentlige stier^{iv}.

4. Handlemuligheder

4.1. Naturbeskyttelsesloven

I Naturbeskyttelsesloven er der generelt ikke hjemmel til at kræve en forsvundet bro genetableret, så Kommunen har via denne lov generelt ingen hjemmel til at søge stiforbindelsen genetableret.

Ifølge Naturbeskyttelseslovens kap. 6 har Kommunen eller Danmarks Naturfredningsforening dog mulighed for at rejse fredningssag for genetablering af stiforbindelsen.

¹ Uddrag af lovtekster som slutnoterne i-iv

Forvaltningen vurderer det som usikkert, at formålet om genetablering af den lokale stiforbindelse alene kan bære en fredningssag.

Hvis fredningssagen gennemføres, vil det udløse erstatning til lodsejerne, hvoraf mindst en fjerdedel skal betales af Kommunen.

Genetablering af gangbroen skal finansieres af andre midler end fredningserstatningen – kommunale eller private.

Sikring af færdselsmuligheder gennem fredning har været anvendt i bl.a. fredningen af Trækstien langs Gudenåen. Fredningen af Trækstien har dog en bredere kulturhistorisk baggrund. Vedligeholdelsen af Trækstien påhviler kommunen.

4.2. Vejlovgivningen

I det aktuelle tilfælde er broen, efter matrikelkortet, eneste adgangsvej til ejendommen matr. nr. 6 og 7d Rævind Hede Tårup – hvorfor vejen skal bestå, rent juridisk.

Det gælder efter privatvejsloven § 13, at de forpligtigede skal holde vejen i en god og forsvarlig stand i forhold til færdslen.

I den aktuelle sag har den vejberettigede og vejens ejer givet udtryk for at det ikke er ønskeligt, at gangbroen reetableres.

I denne type sager er det normalt Vejdirektoratets vurdering, at når de vedligeholdelsespligtige er enige om den aktuelle stand af en vej, og når gangbroen er nedtaget, så skal vejmyndigheden ikke tage spørgsmålet op, jf. samme lovs § 14, stk. 3.

Ved ønsker om væsentlige sammenhængende stiforløb, hvor lodsejerne *ikke* er positive, og som der således *ikke* kan opnås lokale frivillige aftaler med, kan Kommunen via vejlovens § 43 ekspropriere til offentlige veje og stier. Det vil som udgangspunkt kræve, at broen skal indgå i et offentligt stiforløb. Kommunen kan via vejlovgivningen optage stiforløbet – som offentlig sti - i den kommunale stifortegnelse, jf. vejlovens §§ 97-99, hvilket kræver kommunale investeringer i anlæg og vedligeholdelse fremover. Det vil så være muligt at ekspropriere til reetablering af broen.

Offentligheden har ret til færdsel på veje og stier i det åbne land, jf. naturbeskyttelsesloven. Det er dog vejmyndighedens vurdering, at det ikke vil være muligt at ekspropriere til en offentlig sti, der kun har til formål at etablere en gangbro, uden at den indgår i et egentligt stinet.

Forvaltningen er af den opfattelse, at ekspropriation efter vejloven kun omfattende gangbroen vil være magtmisbrug, dvs. varetagelse af usaglige hensyn, da formålet ikke understøttes af den nuværende planlægning for offentlige stier i området.

Den gældende praksis i Viborg Kommune er, at offentlige stier efter vejloven er transportstier, der tjener et egentligt transportmæssigt formål, fx sikring af bløde trafikanter ved adskillelse fra hårde trafikanter.

Det vil være brud på den gældende praksis at anlægge rekreative stier som offentlige stier.

Eksempler: Procedurerne har, pga. lodsejermotstanden og de dermed forbundne udfordringer samt præcedensimplikationer for den øvrige vej- og stiaadministration, ikke været anvendt i Viborg Kommune.

4.2.1. Konklusion om vejlovgivningen

Det er muligt med vejlovgivningen at reetablere gangbroen via ekspropriation. En sådan beslutning vil imidlertid være i strid med den eksisterende administrationspraksis og politik på området, og det vurderes desuden, at præcedensvirkningen heraf vil give betydelige merudgifter for Kommunen.

Det er også muligt med vejlovgivningen, ved ekspropriation at udlægge hele stien som offentlig sti, med de vedligeholdelsesforpligtelser, der følger med.

4.3. Frivillige aftaler

4.3.1. Positive lodsejere

Ved lokale og/eller kommunale ønsker om væsentlige sammenhængende stiforløb og *positive* lodsejere kan Kommunen via lokale, *frivillige* aftaler med lodsejere og brugere etablere eller støtte etablering af stier med tilhørende faciliteter (fx P-pladser, broer, borde/bænke, afmærkning m.m.) og formidling af stien (fx skilte, hjemmeside m.m.).

Det er den procedure, som Kommunen normalt anvender i forbindelse med etablering af stiforbindelser i det åbne land, da der normalt er tale om en positiv og konstruktiv dialog med både lodsejere og brugere. Samme frivillige princip ligger til grund for bl.a. ordningen "Spør i landskabet"².

I mange tilfælde vil Kommunen søge tinglysning af stiforløb for at sikre investeringer.

Eksempler: Natursti ved Høgild Mølle, natursti ved Taarupgaard, Sporet ved Skjern Voldsted, Sporet mellem Mønsted Kalkgruber og Smøllerup Kirke, Kjællinghøl-turen m.fl.

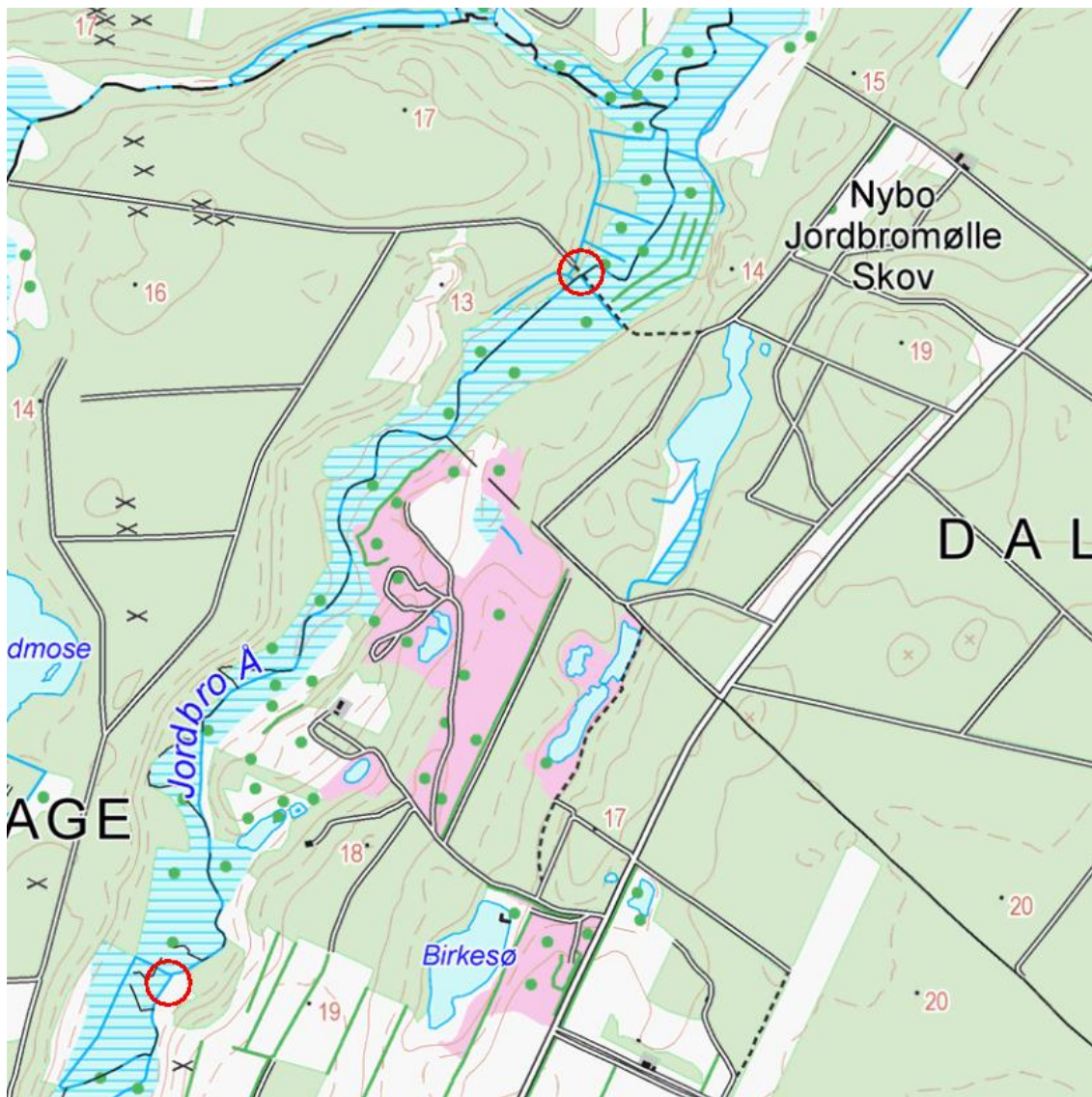
4.3.2. Ikke positive lodsejere

Ved lokale ønsker om sammenhængende stiforløb, hvor der *ikke* kan opnås lokale, frivillige aftaler med visse lodsejere (fx som den konkrete sag), kan Kommunen og/eller de lokale forslagsstillere undersøge, om der findes nærliggende muligheder for stiforløb, hvor der kan opnås lokale aftaler med positive lodsejere.

I det konkrete tilfælde findes der - ca. 1,5 km syd for den pågældende gangbro vest for udflugtsområdet Birkesø - en eksisterende gangbro/spang over Jordbro Å, hvor der dog mangler tilgængelige stimuligheder på den vestlige side af åen - se omstående kortbilag.

---

² <http://www.spor.dk/Vaerktoej.aspx>

Kort med placeringerne af hhv. den fjernede gangbro vest for Nybo Jordbromølle Skov (øverst) samt den eksisterende gangbro/spang vest for Birkesø (nederst)

Der er via randzonenloven mulighed for færdsel langs Jordbro Å, men som kortet viser, er terrænet mange steder meget sumpet og svært tilgængeligt.

Naturbeskyttelseslovens kap. 4 om offentlighedens adgang til naturen

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=127104#K4>

”§ 26. Adgangen til færdsel ad veje og stier i det åbne land kan, for så vidt angår færdsel til fods eller på cykel, af ejeren ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 kun helt eller delvis forbydes, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante- og dyreliv. Adgang sker på eget ansvar.

...
 § 26 a. Nedlæggelse af gennemgående veje og stier, nedlæggelse af veje og stier, der i øvrigt fører til de naturtyper, der er omfattet af §§ 22-25, og nedlæggelse af veje og stier, der fører til særlige udsigtspunkter, kulturminder og lignende, må tidligst ske 4 uger efter, at ejeren har givet skriftlig meddelelse herom til kommunalbestyrelsen.

...
 Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, at vejen eller stien ikke må nedlægges, såfremt vejen eller stien har væsentlig rekreativ betydning, og såfremt der ikke findes eller etableres tilfredsstillende alternative adgangsmuligheder.”

---

ii **Naturbeskyttelseslovens kap. 6 om fredning**

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=127104#K6>

§ 33 ... Stk. 3. En fredningssag kan rejses af miljøministeren, kommunalbestyrelsen eller Danmarks Naturfredningsforening.

...

Stk. 5. For det tab, som en fredning påfører en ejer, bruger eller indehaver af en anden rettighed over en fredet ejendom, ydes der erstatning efter reglerne i § 39.

§ 38. En fredning skal indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen.

...

Stk. 3. En fredning kan gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel i området.

§ 39. Fredningsnævnet fastsætter erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem.

§ 49. ... Stk. 3. Staten afholder tre fjerdedele af tilkendte erstatninger og godtgørelser. Den sidste fjerdedel afholdes af vedkommende kommune. ...

Stk. 4. Ved fredninger, der hovedsagelig har betydning for en eller flere kommuner, kan fredningsnævnet eller Naturklagenævnet bestemme, at den eller de pågældende kommuner helt eller delvis skal afholde den del af erstatningen, som efter stk. 3 påhviler staten.

iii **Privatvejslovens kap. 6 om istandsættelse og vedligeholdelse**

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=135209#Kap6>

”§ 13. De, der er forpligtet hertil i henhold til aftale eller anden privatretlig bestemmelse, skal holde en privat fællesvej i god og forsvarlig stand i forhold til færdselens art og omfang.

§ 14. Hvis en vejberettiget gør gældende, at en vej ikke er i god og forsvarlig stand i forhold til færdselens art og omfang, og at eksisterende bestemmelser om vejens vedligeholdelse er utilstrækkelige til at sikre dette, skal kommunalbestyrelsen tage stilling til, om der skal fastsættes bestemmelser om istandsættelse og vedligeholdelse af vejen.

...

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan til enhver tid af egen drift tage stilling til det i stk. 1 nævnte spørgsmål.”

iv **Vejlovens kap. 5 om ekspropriation og kap. 9 om offentlige stier**

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=137745#Kap5>

”§ 43. Når almenvellet kræver det, kan vedkommende vejbestyrelse iværksætte ekspropriation til offentlige vej- og stianlæg. Det samme gælder til private vej- og stianlæg, når disse er nødvendiggjort af:

1) anlægsarbejder mv. på offentlig vej, jf. stk. 2 og § 69,

2) beslutning eller bestemmelse om oprettelse eller benyttelse af adgange til offentlig vej, jf. §§ 78 og 79, eller

3) beslutning om tilvejebringelse af vejadgang i forbindelse med nedlæggelse af offentlige og almene veje, jf. kapitel 9.”

...

§ 96. Ved offentlige stier forstås i denne lov færdselsarealer, som fortrinsvis er forbeholdt almindelig gående, cyklende og ridende færdsel, og som administreres af stat eller kommune i henhold til denne lov.

...

§ 97. Vejbestyrelsen kan anlægge og nedlægge offentlige stier og overtage almene stier og private fællesstier som offentlige. Vejbestyrelsen kan bestemme, at en privat fællesvej skal have status som offentlig sti, men i øvrigt bibeholdes som privat fællesvej.

§ 98. Vejbestyrelserne udarbejder fortegnelse over samtlige offentlige stier under deres bestyrelse.

...

§ 99. Det påhviler vejbestyrelserne at holde de offentlige stier i den stand, som benyttelsen kræver, og afholde de udgifter, der er forbundet hermed. Løber en offentlig sti over en privat fællesvej, afholder vejbestyrelsen en forholdsmæssig andel af udgifterne til vejens istandsættelse og vedligeholdelse.”